

Hallitusohjelman työelämäheikennykset

Rajoitukset neuvottelujärjestelmään ja lakko-oikeuteen

- Poliittista työtaisteluoikeutta rajoitetaan vuorokauden mittaisiin mielenilmauksiin.
  - Tavoite on rajata kansalaisten oikeutta osoittaa mieltään muun muassa työ- ja sosiaalilainsäädännön muutoksista. Poliittisia lakkoja on ollut Suomessa erittäin harvoin, lakko-oikeutta on käytetty maltillisesti ja tarvetta rajoituksille ei ole.
- Tukityötaistelut tuodaan ilmoitusvelvollisuuden piiriin, tukilakkojen suhteellisuusarvioinnista sekä vaikutusten rajaamisesta työriidan osapuoliin säädetään lailla.
  - Lakko-oikeutta rajataan selvästi. Erilaiset menettelyyn liittyvät ja sisällölliset rajoitukset työtaisteluoikeuden käytössä voivat johtaa siihen, että lakko-oikeus käytännössä heikkenee merkittävästi.
- Laittomasta työtaistelusta tuomittavan hyvityssakon tasoa korotetaan. Alaraja 10 000 euroa ja yläraja 150 000 euroa.
  - Kirjaus merkitsee huomattavaa korotusta hyvityssakkoihin. Usein laittomissa lakoissa on kyse surulakoista, joissa työntekijät reagoivat esimerkiksi yritysten kaavailemiin mittaviin irtisanomissuunnitelmiin tai työehtojen heikentämiseen.
- Työntekijälle säädetään henkilökohtainen 200 euron seuraamusmaksu työtuomioistuimen laittomaksi tuomitseman lakon jatkamisesta.
  - Lakko on työtaistelutoimenpide, josta yleensä päättää liitto tai jäsenyhdistys. Seuraamuksia ei tule kohdistaa yksittäisiin henkilöihin.

- Lakko-oikeuden heikennysten suunnitellaan astuvan voimaan kesällä 2024.
- Palkantarkistusten enimmäistaso sidotaan vientialojen palkankorotuksiin sovittelussa.
  - Lakiin työriitojen sovittelusta säädetään, että palkantarkastusten yleistä linjaa ei voida ylittää valtakunnansovittelijan toimistosta tai sovittelulautakunnan toimesta annettavalla sovintoehdotuksella.
  - Prolla 75 työehtosopimusta, joista vain 5 on vientialojen. Palkkakuoppaan voisivat jäädä muun muassa seuraavat prolaiset alat:
    - Seminologit
    - Hammaslaboratorioala
    - Palkka- ja henkilöstöhallinto
    - Kiinteistöpalvelu
    - Yksityinen sosiaalipalveluala
  - Suomea sitovissa kansainvälisissä sopimuksissa (mm. ILO:n yleissopimus) on turvattu ammattiliitojen kollektiivinen neuvotteluoikeus ja sopimusautonomia. Tämä tarkoittaa oikeutta neuvotella työ- ja virkaehtosopimukset, eli palkat, palkankorotukset ja työehdot.

Paikallisen sopimisen lisääminen

- Hallitusohjelman kirjaukset
  - Paikallisen sopimisen mahdollistaminen kaikissa yrityksissä, myös liittoon kuulumattomissa.
  - Paikallisen sopimisen kiellot poistetaan työlainsäädännöstä järjestäytymättömien ja työehtosopimuksia noudattavien yritysten osalta.
  - Yrityskohtaisissa sopimuksissa voidaan poiketa samoista työlainsäädännön säännöksistä kuin nyt voi poiketa vain valtakunnallisella TES:lla.
  - Yrityskohtaisen työehtosopimuksen em. poikkeamismahdollisuudet edellyttävät, että työehtosopimuksen on työntekijöiden puolelta tehnyt joko työntekijöiden valtakunnallinen yhdistys tai siihen kuuluva työntekijöiden yhdistys.
  - Yrityskohtaisissa sopimuksissa sopijana voi olla luottamusmies, luottamusvaltuutettu, muu henkilöstön valitsema edustaja tai koko henkilöstö. Luottamusvaltuutetun ja muun määräjäksi valitun henkilöstön edustajan suoja säädetään lailla samalle tasolle, kun se tällä hetkellä on laissa säädetty luottamusmiehelle. Tehtäviin valittujen

henkilöiden mahdollisuus koulutukseen ja riittävään tiedonsaantiin varmistetaan.

- **Nykytila:**
  - Työlainsäädäntö perustuu heikomman osapuolen suojaamiselle ja asettaa työehtojen minimitason.
  - Paikallisesti sovittavat asiat ja sopijaosapuolet määrittellään työehtosopimuksissa.
  - Poikkeaminen työlainsäädännön vähimmäistasosta on mahdollista vain ammattiliittojen ja työnantajaliittojen solmimilla työehtosopimuksilla.
  - Vain työnantajaliittoon kuuluvat yritykset voivat tehdä sellaisia paikallisia sopimuksia, joilla poiketaan työlainsäädännöstä.

- **Vaikutukset:**
  - Jos paikallisia sopimuksia tehdään ilman luottamusmiestä, sopijaosapuolilta puuttuu osaaminen ja ymmärrys työehtosopimuksen ja työlainsäädännön sisällöstä. Jos työehtosopimukset ja alan tilanteen tunteva ammattiliitto ei ole mukana, kukaan ei varmista, että paikalliset sopimukset ovat tasapainossa tai ettei sovita heikommin sellaisista asioista, joista ei saisi sopia.
  - Järjestäytymättömien yritysten suosiminen tarkoittaa, että työnantajilla on vähemmän intressiä liittyä työnantajaliittoon. Työnantajaliitoilla on velvollisuus valvoa työehtosopimusten noudattamista vain jäsenyritystensä osalta.
  - Yrityskohtaisten ja paikallisten sopimusten suosiminen johtaa siihen, että jatkossa yhä harvempi työnantaja liittyy työnantajaliittoon ja yhä vähemmän tehdään valtakunnallisia sopimuksia. Kun valtakunnalliset työehtosopimukset vähenevät, vähenevät myös yleisittävät työehtosopimukset. Siten yhä harvempi työntekijä on vähimmäisehtojen piirissä.
  - On myös epäselvää, miten sopimuksia koskevat riidat ratkaistaan tai kuka maksaa riitojen ratkaisusta aiheutuvat kustannukset.

- Paikallisen sopimisen työryhmän työ päättyy 31.1.2024. Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle keväällä 2024.

Työehtojen heikentäminen

- Vuoden mittaiselta määräaikaiselta työsopimukselta ei jatkossa edellytetä erityistä perustetta.
  - Muutos lisää todennäköisesti työsopimusten perusteetonta ketjuttamista ja siten työelämän epävarmuutta sekä vähentäisi toistaiseksi voimassa olevia työsuhteita. Vaikutukset kohdistuvat erityisesti nuoriin ja naisiin. Muutos voi lisätä raskaus- ja perhevapaasyrjintää, sillä nykyisinkin merkittävä osa syrjintätilanteista liittyy määräaikaisiin työsuhteisiin.
  - Vuoden määräaikaiset sopimukset käytännössä pidentäisivät työntekijän koeaikaa ja lisäävät epävarmuutta.

- Ensimmäinen sairauspoissaolopäivä säädetään palkattomaksi omavastuupäiväksi.
  - Muutos on kohtuuton tulonmenetyks työntekijälle ja lisää sairaana töihin tulemistä.
  - Jatkossa nämä pitäisi kirjata työehtosopimukseen, mikä vie liitoilta pelimerkkejä neuvotella muita etuja työntekijöille.

- Työntekijän henkilöperusteista irtisanomissuojaa heikennetään. Jatkossa työntekijän henkilöperusteiseen irtisanomiseen riittää asiallinen syy, kun nyt edellytys on asiallinen ja painava syy.
  - Muutos heikentää merkittävästi työsuhdeturvaa.
  - Voisiko jatkossa esimerkiksi laittomaan lakkoon osallistuminen olla asiallinen syy, joka riittäisi irtisanomiseen?

- Yhteistoimintalain soveltamisala rajataan koskemaan vähintään 50 työntekijää työllistäviä yrityksiä ja lain muutosneuvottelujen vähimmäisneuvotteluajoja lyhennetään puolella.
  - Tällä hetkellä yhteistoimintalakia sovelletaan vähintään 20 työntekijän yrityksiin. Muutos jättää valtaosan työpaikoista työntekijöiden ja työnantajien yhteistoiminnan ja työelämän kehittämisen ulkopuolelle, sekä heikentää työntekijöiden vaikutusmahdollisuuksia yrityksissä.
  - Irtisanomisia koskevien muutosneuvottelujen vähimmäisneuvotteluajoja leikattaisiin puolella, mikä heikentää merkittävästi neuvotteluiden merkitystä ja mahdollisuutta käydä aitoa keskustelua irtisanomisten vaihtoehtoista.

- Työsopimuslain takaisinottovelvollisuus poistetaan alle 50 henkilöä työllistäviltä yrityksiltä ja yhteisöiltä työehtosopimuksen määräyksestä riippumatta.

- Takaisinottovelvollisuus on nyt neljä tai kuusi kuukautta työsuhteen keston mukaan. Muutos heikentää työsuhteturvaa. Kirjaus puuttuu myös työehtosopimusosapuolten sopimusautonomiaan.
- Lomautusilmoitusaikaa ja siihen liittyvää palkanmaksuvelvollisuutta lyhennetään seitsemään päivään työehtosopimuksen määräyksestä riippumatta.
  - Nykyisin lomautusilmoitusaika on lain mukaan 14 päivää. Ilmoitusaika on kirjattu myös osaan työehtosopimuksia.
Työntekijän varautumisaika toimeentulon heikkenemiseen lyhenee. Samalla puututaan työehtosopimusosapuolten sopimusautonomiaan, kun lailla vaikutetaan olemassa olevien sopimusten sisältöön.
  - Käytännössä maanantaina voidaan ilmoittaa, että seuraavan viikon maanantaina alkaa lomautukset ja palkanmaksu loppuu.
- Näiden heikennysten voimaantulosta ei ole vielä tietoa.

Työttömyysturvan ja etuuksien heikennykset

- Työttömyysturvan työssäoloehto pidennetään 26 viikosta 12 kuukauteen 2.9.2024 alkaen.
  - Jotta työttömäksi jäävä olisi oikeutettu työttömyysturvaan, hänen on pitänyt olla töissä edellisen 28 kuukauden aikana vähintään 12 kuukautta. Työssäoloehtokuukaudeksi luetaan sellainen kalenterikuukausi, jona henkilölle on maksettu palkkaa vähintään 930 euroa. Työssäoloehtokuukaudeksi luetaan myös sellaiset kaksi erillistä kalenterikuukautta, joiden kummankin aikana maksettu palkka on alle 930 euroa mutta vähintään 465 euroa.
  - Muutos hankaloittaa mahdollisuutta päästä ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiriin ja lisää toimeentulo-ongelmia työttömyyden aikana. Yhdessä määräaikaisuuksien helpottamisen kanssa tämä voi myös vahvistaa työelämän epävarmuutta ja siirtää työttömiä muiden sosiaaliturvaetuuksien piiriin.
- Työttömyysturvan työssäoloehto euroistetaan 2.9.2024 alkaen, eli jatkossa peruste olisi maksetut eurot työajan sijaan.
  - Aiemmin työssäoloehtoon luettiin kalenteriviikot, joissa työtä oli vähintään 18 tuntia työtä viikossa. Jatkossa työssäoloehtokuukaudeksi lasketaan sellaiset kuukaudet, jolloin palkkaa on kertynyt vähintään 930

euroa tai kahden erillisen kuukauden aikana alle 930 euroa mutta vähintään 465 euroa.

- Muutos heikentää osalla työttömyysturvan tasoa ja on erityisen ongelmallinen pienituloisille ja epätyypillisissä työsuhteissa työskenteleville. Muutos lisää toimeentulo-ongelmia ja johtaa työttömien ”luukuttamiseen”, koska he saattavat joutuvat hakemaan myös muita sosiaaliturvaetuuksia toimeentulonsa turvaamiseksi.
- Aikuiskoulutustuki lakkautetaan 1.8.2024 alkaen.
  - Koska aikuiskoulutustuki tukee opintojen aikaista toimeentuloa, muutos heikentää erityisesti keski- ja pienituloisten työkäisten mahdollisuuksia päivittää osaamistaan työuran aikana.
- Vuorotteluvapaa lakkautetaan 1.8.2024 alkaen.
  - Pidemmän työuran tehnyt työntekijä on voinut sopia työnantajansa kanssa enintään kuuden kuukauden pituisesta vapaasta. Työnantaja on palkannut samalle ajalle työttömän työnhakijan. Vuorotteluvapaan ajalta on voinut saada vuorottelukorvausta.
- Yleistä asumistukea heikennetään mm. seuraavilla tavoilla
  - Poistamalla 300 euron ansiotulovähennys, korottamalla perusomavastuuta 42 %:sta 50 %:iin ja laskemalla tuen tasoa 80 %:sta 70 %:iin hyväksytyistä asumismenoista.
  - Asumistuen heikennykset osuvat pienituloisiin, työttömiin ja opiskelijoihin.
- Lomakorvausten jaksotus palautetaan eli jos yli kaksi viikkoa kestänyt kokoaikainen työsuhde päättyy ja pitämättä jääneestä lomasta maksetaan korvausta, työttömyysetuutta aletaan maksaa vasta myöhemmin. Astui voimaan 1.1.2024.
- Omavastuupäivien määrää nostetaan viidestä päivästä seitsemään päivään 1.1.2024 alkaen. Työttömyysetuutta maksetaan vasta omavastuujan jälkeen.
- Työssäoloehdon kertyminen palkkatuetussa työssä lakkautetaan 1.9.2024 alkaen.
  - Aiemmin palkkatuesta työstä työssäoloehtoon luettiin 75 prosenttia. Palkkatukityössä oli työskenneltävä vähintään 35 viikkoa, jotta

työssäoloehto täyttyi. Jatkossa palkkatuetusta työ ei kerrytä työssäoloehto.

- Suojaosista luovutaan 1.4.2024 alkaen.
  - Nykyisin työttömyysetuuden saaja voi ansaita 300 euroa palkka- tai yritystuloa kuukaudessa ilman, että se vaikuttaa etuuden määrään. Suojaosan ylittävältä osalta palkka tai yritystulo vähentää työttömyysetuutta 50 sentillä euroa kohden.
  - Muutokset heikentävät työttömyysturvan tasoa ja on erityisen ongelmallinen pienituloisille ja epätyypillisissä työsuhteissa työskenteleville. Muutokset lisäävät toimeentulo-ongelmia.

- Lapsikorotukset poistetaan 1.4.2024 alkaen.
  - Vuonna 2023 voimassa väliaikaiset korotetut lapsikorotukset. Lapsikorotusten määrä laskee vuoden 2024 alusta, josta lukien lapsikorotus on:
    - yhden lapsen perheessä bruttona noin 125 euroa
    - kahden lapsen perheessä noin 184 euroa
    - kolmen tai sitä useamman lapsen perheessä noin 237 euroa.

Yhden lapsen vanhempi (-125 €), kuukausipalkka ennen työttömyyttä 2800 €			
	ennen 1.4.2024	1.4.2024 jälkeen	1.9.2024 jälkeen
Ensimmäiset 0–2 kk	1 769 €/kk	1 644 €/kk (-125 €)	1 644 €/kk (-125 €)
Seuraavat 2–8 kk (80 %)			1 315 €/kk (- 454 €)
8 kk jälkeen (75 %)			1 233 €/kk (-536 €)
Ansiosidonnainen vuodessa	21 228 €/v	19 728 €/v (-1500 €)	16 110 €/kk (-5118 €)

Kahden lapsen vanhempi (-184 €), kuukausipalkka ennen työttömyyttä 3600 €			
	ennen 1.4.2024	1.4.2024 jälkeen	1.9.2024 jälkeen
Ensimmäiset 0–2 kk	2 172 €/kk	1 988 €/kk (-184 €)	1 988 €/kk (-184 €)
Seuraavat 2–8 kk (80 %)			1 590 €/kk (- 582 €)
8 kk jälkeen (75 %)			1 491 €/kk (-681 €)
Ansiosidonnainen vuodessa	26 064 €/v	23 856 €/v (-2208 €)	19 480 €/kk (-6 584 €)

Kolmen lapsen vanhempi (-237 €), kuukausipalkka ennen työttömyyttä 2800 €			
	ennen 1.4.2024	1.4.2024 jälkeen	1.9.2024 jälkeen
Ensimmäiset 0–2 kk	1 881 €/kk	1 644 €/kk (-237 €)	1 644 €/kk (-237 €)
Seuraavat 2–8 kk (80 %)			1 315 €/kk (- 566 €)
8 kk jälkeen (75 %)			1 233 €/kk (-648 €)
Ansiosidonnainen vuodessa	22 572 €/v	19 728 €/v (-2 844 €)	16 110 €/kk (-6 462 €)

- Ikäsidonnaisista poikkeussäännöistä luovutaan 1.9.2024 alkaen. Ikä vaikuttaa työttömyysturvassa seuraavasti:

- 55 vuotta täyttäneet voivat tietyissä tilanteissa saada muutosturvarahaa ja mahdollisuuden koulutukseen.
  - 57 vuotta täyttäneet voivat päästä työllistämisveloitteen piiriin, joka takaa heille työpaikan.
  - 58 vuotta täyttäneet voivat tiettyjen edellytysten täytyessä saada ansiopäivärahaa 500 päivältä 400 päivän sijaan.
  - 58 vuotta täyttäneen ansiopäivärahan taso on suojattu. Suoja vaikuttaa silloin, kun henkilö on pienipalkkaisessa työssä ja jää uudelleen työttömäksi niin, että päivärahan taso lasketaan uudelleen.
  - 60 vuotta täyttäneet voivat kerryttää ansiopäivärahan työssäoloehdon työllistymissä edistävässä palvelussa.
- Ansiosidonnaisen työttömyysturvan tasoa heikennetään porrastaen 2.9.2024 alkaen. Kahdeksan työttömyysviikon jälkeen tuki laskee 80 prosentin ja 34 viikon jälkeen 75 prosentin tasolle.
    - Muutos kurittaa erityisesti heitä, joille uudelleentyöllistyminen on eriyistä vaikeaa. Muutos voi johtaa työttömien ”luukuttamiseen”, koska he saattavat joutuvat hakemaan myös muita sosiaaliturvaetuuksia toimeentulonsa turvaamiseksi.
    - Esimerkiksi tällä tavoin ansiosidonnainen työttömyysturva leikkaantuisi porrastuksessa:

	Kk-palkka 2 800 €	Kk-palkka 3 600 €	Kk-palkka 4 200 €
Ensimmäiset 0–2 kk	1 644 €/kk	1 988 €/kk	2 216 €/kk
Seuraavat 2–8 kk (80 %)	1 315 €/kk (-329 €)	1 590 €/kk (-398 €)	1 700 €/kk (-426 €)
8 kk jälkeen (75 %)	1 233 €/kk (-411 €)	1 491 €/kk (-497 €)	1 594 €/kk (-532 €)